

О. М. Мироненко

Основний державний закон Української Народної Республіки

ОСНОВНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ – проект Конституції УНР. Розроблений утвореним на межі 1919–20 у м. Кам’янець-Подільський (нині Хмельн. обл.) новим нац.-політ. об’єднанням – Всеукр. нац. радою. Згідно із цим проектом, уся повнота влади в УНР мала належати «загалу її громадян». Законодавчу владу здійснювала Держ. рада, виконавчу – глава держави і РМ, судову – незалежні суди. Територ. одиниці, що утворили власні держ. органи, могли об’єднатися з УНР в єдиній державі на засадах федерації з єдиним громадянством. Держ. мовою визначена укр., держ. гербом – тризуб золотого кольору на синьому тлі, держ. кольорами – синій і жовтий. Громадянство УНР отримували всі українці, які проживали на тер. держави, особи ін. національностей, які з 1 липня 1914 не менш ніж 1 р. постійно проживали в Україні, та їхні діти.

О. д. з. УНР надавав громадянам країни широкі політ., екон. і соц. права. Він брав під охорону держави приватну власність. Проголошено автономію місц. громад, м-чок, волостей, повітів у питаннях про місц. власність та потреби у межах своєї території. Органам місц. самоврядування належало право встановлювати місц. податки та повинності. Для Києва, Одеси, Харкова передбачено окремий статус, для громад, волосних м-чок, міст і повітів – власні виборні установи. При цьому зазначено, що органи місц. самоврядування повинні виконувати завдання держ. адміністрації. Окремий розділ О. д. з. УНР присвяч. обороні держави. До складу ЗС УНР мали увійти регулярне військо, флот і заг. ополчення. Військо і флот дозволено використовувати тільки для оборони самостійності і незалежності УНР та непорушності її кордонів, а у винятк. випадках – для ліквідації «внутр. розрухи». За злочини і провини вояки відповідали перед військ. судами на підставі Військ. карного статуту. Служба безпеки в УНР мала складатися з жандармерії та місц. поліції. Проектом передбачено ухвалення понад 30-ти конституц. законів про місц. автономію і компетенцію крайових рад; релігію і Церкву; громадянство; шлюб і сім’ю; освіту; друк; пенсійне забезпечення; третейські суди; держ. службу; нац. меншини; приватну власність; землю; спілки і товариства; військ. службу, надзвич. стан; вибори; Держ. Сейм; валюту та

грош. обіг; держ. контроль; держ. відзнаки; главу держави і порядок його обрання; кодифікац. секцію; адм. судочинство; статус Києва, Одеси і Харкова; судову систему і судочинство; жандармерію; поліцію; Держ. раду та ін. Проект О. д. з. УНР не став законом, оскільки Директорія УНР змушена була 1920 залишити тер. України під натиском більшовиків.

Рекомендована література

1. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції. 1917–1920. Т. 1–4. Відень, 1921–22;
2. Мазепа І. Україна в огні й бурі революції 1917–1921. Ч. 1–3. Прага, 1942–43;
3. Основний Державний Закон Української Народної Республіки // Конституц. акти України 1917–20. К., 1992;
4. Мироненко О. М. Національний передпарламент України доби Директорії // Істор.-політ. уроки укр. державності. К.; Д., 1998;
5. Український парламентаризм: минуле і сучасне. К., 1999;
6. Мироненко О. М. Витоки українського революційного конституціоналізму 1917–1920 рр.: Теор.-методол. аспект. К., 2002.

Бібліографічний опис:

Основний державний закон Української Народної Республіки / О. М. Мироненко //
Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І.
Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних
досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-76981>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).